

AKTUELL FRÅGA 1 – OMBUD FÖR BARN

(Fisun Yavas, Örebro län)

Det har gått drygt fyra och ett halvt år sedan motion 2014/15:1050, om barnets rätt till eget ombud vid vårdnadstvister, lämnades in och sedermera hänvisades till Civilutskottet. Motionen behandlade ett ämne som tidigare berörts många gånger, dvs. hur man bäst tillser barnets bästa i en tvist om vårdnad mellan barnets föräldrar. I motionen föreslås att barn ska ha rätt till ett eget ombud, en särskild företrädare, i de svåraste vårdnadstvisterna. Motionen pekar på vikten av att barnets rättssäkerhet upprätthålls. Den pekar vidare på det faktum att i de fall det barns utsatts för, eller bevittnat, våld föreligger det en konkret risk att de far illa i en vårdnadstvist, men att detta till viss del kan avhjälpas om en särskild företrädare för barnets talan.

Egalia S-kvinnor ställer sig nu frågande till vad som hänt med motionen, detta mot bakgrund av att det är ostridigt att barn i svåra vårdnadstvister ofta far illa och mot bakgrund av att det trots detta har gått fyra och ett halvt år sedan motionen lämnades in. Vi efterlyser därför information och vidare handläggning av frågan.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/barnets-ratt-till-eg-et-ombud-vid-vardnadstvister_H2021050

Förbundsstyrelsens svar på fråga 1

Förutom nämnda motion så har S-kvinnors förbundsstyrelseledamot Eva-Lena Jansson vid samma tillfälle år 2014 i riksdagen lyft frågan om särskilt biträde för barn i svåra vårdnadstvister: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/sarskilt-bitrade-for-barn-i-svara-vardnadstvister_H202320

Hon framhåller att ett juridiskt ombud för barn i särskilt konfliktfyllda vårdnadstvister bättre kan bevaka barnets rätt än föräldrarnas respektive juridiska ombud. Hon påminner också om att riksdagen redan åtta år tidigare anfört till regeringen att alla barn bör ha rätt till ett eget juridiskt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge. Regeringen har dock inte lagt fram något förslag om detta.

Det som hänt sedan detta är att en utvärdering har genomförts av 2006 års vårdnadsreform. År 2014 fick en särskild utredare i uppdrag av regeringen att följa upp och utvärdera 2006 års vårdnadsreform om vårdnad, boende och umgänge ur ett barnrättsperspektiv. Utredaren fick även i uppdrag att kartlägga och analysera orsakerna till ökningen av antalet vårdnadsmål.

Utredningen blev klar 2017. Utredningen föreslår bland annat satsningar på arbetet med att förebygga föräldrars konflikter och att fokus i processen behöver flyttas från föräldrarnas konflikt till barnet och barnets behov och rättigheter. Vidare bör konflikter i domstol förebyggas genom kompetenshöjande insatser i vårdnadsutredningar och information till föräldrar om de negativa konsekvenserna för dem själva och barnet vid utdragna domstolsprocesser. Barnets bästa, rätt till information och att fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade bör tydliggöras i föräldrabalken. För barn som riskerar att fara illa finns behov av ökat skydd. Förslag lämnas om att socialnämnden ska få höra barn utan föräldrarnas samtycke. Om socialnämndens riskbedömningar håller högre kvalitet kan domstolarnas beslutsunderlag förbättras och därmed ökar förutsättningarna för ett avgörande som är förenligt med barnets bästa. Medlare bör användas i högre utsträckning av domstolarna eftersom de kan hjälpa föräldrarna att komma

överens. Dock bör kompetens- och lämplighetskrav för medlare införas i lag. Vid allvarligt våld i familjen ska en tillfällig vårdnadshavare snabbt kunna utses om det finns särskilda skäl. Den förälder som uppsåtligen dödat eller allvarligt skadat den andra föräldern får i de flesta fall anses ha brustit i omsorgen om barnet på ett sådant sätt att det är bäst för barnet att föräldern inte längre har kvar vårdnadsansvaret.

Utredningen föreslår dessvärre inte ett särskilt ombud för barn vid vårdnadstvister, utan menar att barnets intressen bättre tas tillvara genom utredningens andra förslag för att stärka barnrättsperspektivet.

Detta innebär att det inte är troligt att regeringen kommer att föreslå ombud för barn inom en snar framtid. Som regel krävs beredning i en utredning innan regeringen lägger fram förslag om nya reformer. Dock kvarstår riksdagens uppdrag till regeringen om införande av ombud för barn i vårdnadsmål.

Det man kan göra är att driva på regeringen med förslag om införande av en särskild företrädare för barn i särskilt konfliktfyllda vårdnadstvister. Regeringen kan ju tillsätta nya utredningar och det går att ge ett specifikt uppdrag att utreda möjligheten till ombud för barn.

Frågan om ombud för barn i vårdnadstvister lyfts återkommande av ledamöter i riksdagen. Bland annat drivs frågan av S-ledamöter, inklusive S-kvinnor i riksdagen.